

รัฐศาสตร์ 60 ปี : Modernism VS Postmodernism - - Pick Your Pick¹

ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ติน ปรัชญพทธี²

รัฐศาสตร์ในช่วง 60 ปี ที่ผ่านมาอยู่ใต้อิทธิพลของ Modernism หรือ “ สมัยใหม่นิยม ” มาโดยตลอด และ Modernism เองก็มีองค์ประกอบหรือครอบคลุมเพียง Cybernetics, Game Theory และ Systems Theory ที่มีพื้นฐานของระเบียบวิธีวิจัยเชิงประจักษ์/ตรรกปฏิบัติฐานนิยม (Empirical/Logical Positivism) ที่เน้นวิธีการศึกษาแบบวิทยาศาสตร์หรือกาลามสูตรเพื่อบรรยายอธิบาย และพยากรณ์ พฤติกรรมและโศตประสาททั้งห้าเท่านั้น แต่กรอบแนวความคิดและระเบียบวิธีวิจัยข้างต้นนั้นได้ถูก Postmodernism หรือ “ ภายหลังสมัยใหม่นิยม ” ให้สมญานามว่าเป็น “ การบรรยายที่ยิ่งใหญ่ ” (Meta-narrative, Great narrative หรือ Grand narrative) หรือเป็นยาวิเศษที่ “ กินกะได ทากะได ” และนักรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์อย่างพวกเราก็ถูกกล่าวหาว่าตกอยู่ในภวังค์ของความหลงใหลได้ปลื้มกับ Grand narrative ทั้งในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอกจนใจหัวแทบไม่ขึ้นมาตลอดระยะเวลา 60 ปีโดยเราใช้เกณฑ์ Modernism เป็นเครื่องมือในการคัดสรรกรอบแนวความคิด ระเบียบวิธีวิจัย และลูกศิษย์ลูกหาของเรา กรอบแนวความคิดใดหรือลูกศิษย์ลูกหาคนใดที่ประพัตติตนอยู่ในกรอบ Modernism จะได้รับการสถาปนาว่าเป็น champion ของสาขาวิชา ส่วนกรอบแนวความคิดใดหรือลูกศิษย์คนใดที่คิดนอกกรอบก็จะถูกจัดให้อยู่ในประเภทของคนที่มี ‘ความเป็นอื่น’ - - The otherness ประเด็นที่ควรพิจารณาก็คือ เรากำลังสร้างตราบาปให้แก่ลูกศิษย์ลูกหาของเราหรือเปล่า เฉพาะอย่างยิ่งในระดับปริญญาโท ปริญญาเอก ที่ flunk out ตลอดระยะเวลา 60 ปีของรัฐศาสตร์จุฬาฯ

ผู้เขียนเขียนบทความนี้ขึ้นมา มิได้มีความประสงค์ที่จะให้นักรัฐศาสตร์อย่างพวกเราถอดเสื้อผ้า Modernism และกระโจนเข้าไปสวมใส่เสื้อผ้าอาภรณ์ของ Postmodernism โดยไม่ลืมหูลืมตา ก็หาไม่ เพราะผู้เขียนเองก็สำนึกตลอดเวลาที่ เป็นตัวเป็นตนมาจนถึงทุกวันนี้ก็เพราะ Modernism แต่ที่เขียนครั้งนี้ก็เพื่อชี้ให้เห็นว่า นอกจาก Cybernetics, Game Theory และ Systems Theory บวกกับ Empirical Study ของ Modernism แล้ว ยังมีกรอบแนวคิดและระเบียบ

¹ ตีพิมพ์ครั้งแรกใน “60 ปีรัฐศาสตร์จุฬาฯ 2551 หน้า 160-167” ปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อตีพิมพ์ในการประชุมวิชาการรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 10 (พ.ศ.2552) วันที่ 1-2 ธันวาคม 2552 ณ ศูนย์ประชุมนานาชาติเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จัดโดย สมาคมรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ภาคใต้

² ร.บ.เกียรตินิยม (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย); M.P.A. (Wayne State University); M.Phil. & Ph.D (Kansas University); สมาชิกสมาคมเกียรตินิยมทางรัฐศาสตร์แห่งประเทศไทยและนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติและนักวิจัยดีเยี่ยม สภาวิจัยแห่งชาติ; นักรัฐประศาสนศาสตร์ดีเด่น สมาคมรัฐประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย; นิสิตเก่าดีเด่น สมาคมนิสิตเก่าคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิธีวิจัยอื่นอีก คือของ Postmodernism เฉพาะยิ่งในประเด็นที่ Postmodernism ระบุว่า Cybernetics ก็ดี Game Theory ก็ดี Systems Theory ก็ดี และ Empirical Study ของรัฐศาสตร์ Modernism 60 ปีที่ผ่านมาก็ดี อย่างมากที่สุดก็สามารถบรรยาย อธิบาย และพยากรณ์พฤติกรรม และปรากฏการณ์ได้เพียงหนึ่งในสามที่โผล่มาเหนือน้ำของ iceberg หรือที่เขาเรียกว่า “direct or conscious behavior” เท่านั้น ส่วนอีกสองในสามส่วนที่จมอยู่ใต้น้ำที่ Modernism ยังไปไม่ถึง จะต้องหันไปใช้กรอบแนวคิดและระเบียบวิธีวิจัยของ Postmodernism จึงจะสามารถบรรยาย อธิบาย และพยากรณ์พฤติกรรมและปรากฏการณ์ได้ครบถ้วน ซึ่งสองในสามส่วนหลังนี้อาจแบ่ง ออกได้เป็น 2 ระดับย่อย คือ หนึ่งในสามส่วนที่อยู่ตรงกลางหรือระดับ Structural or subconscious behavior และหนึ่งในสามส่วนที่อยู่ลึกสุดคือระดับ cultural or unconscious behavior (โปรดศึกษา จากงานของ รศ.ดร. ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ และ J. Galtung - - 1966)

แนวความคิด Postmodernism (รวมทั้ง Poststructuralism) มิได้คือคลื่นเข้ามาสู่ รัฐศาสตร์-รัฐประศาสนศาสตร์โดยตรง แต่เข้าไปแทรกในสาขาวิชาอื่นๆ ก่อน เช่น วรรณคดี ศิลปะ ดนตรี วิศวกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ ฯลฯ ต่อจากนั้นจึงจู่โจมมาถึงรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ในทศวรรษ 1960's ซึ่งเท่าที่ลองสำรวจดูวรรณกรรม Postmodernism ทาง สังคมศาสตร์พบว่ามีอยู่ไม่ต่ำกว่า 50 เล่ม และนี่ดูเหมือนจะส่งสัญญาณให้หันกรัฐศาสตร์ 60 ปี ได้ ตื่นจากภวังค์ของ Modernism เพราะถ้ายังคงหลงใหลได้ปลื้มอยู่เฉพาะกับ Modernism พวกเรา ในฐานะนักรัฐศาสตร์ 60 ปี จะต้องตกลสำรวจและอ่านวรรณกรรมทางรัฐศาสตร์-รัฐประศาสน ศาสตร์ Postmodernism ไม่รู้เรื่อง กล่าวโดยสรุป รัฐศาสตร์ 60 ปี กำลังอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่าน ระหว่าง Modernism และ Postmodernism ดังนั้น โปรด pick your pick หรือจะเลือกทั้งสอง สำนักก็ได้ ผู้เขียนไม่ว่าอะไร ทั้งนี้ ก็เพราะว่า รัฐศาสตร์ 60 ปี อย่างพวกเรานั้นมีขอบฟ้าเท่านั้นที่ เป็นข้อจำกัด

อย่างไรก็ดี เพื่อจะให้นักรัฐศาสตร์ 60 ปี เห็นความแตกต่างระหว่าง Modernism และ Postmodernism ผู้เขียนจะขออนุญาตเปรียบเทียบมุมมองบางมุมมองของทั้งสองสำนัก ดังตาราง ข้างล่างนี้

ตารางเปรียบเทียบมุมมองบางมุมมองของ Modernism และ Postmodernism

หน่วยเปรียบเทียบ (Units of Comparison)	สมัยใหม่นิยม (Modernism)	ภายหลังสมัยใหม่นิยม (Postmodernism)
1. ประเภทของทฤษฎี (types of theory)	ทฤษฎีเนื้อหา (content theory)	ทฤษฎีกระบวนการ (process theory)

<p>2. การศึกษาเกี่ยวกับบ่อเกิดธรรมชาติ วิธีการแสวงหาและข้อจำกัดของความรู้หรือความจริง (epistemology)</p>	<p>ปฏิฐานนิยม (positivism) ตรรกปฏิฐานนิยม (logical positivism)</p>	<p>การต่อต้านตรรกปฏิฐานนิยม (anti logical positivism)</p>
<p>3. ธรรมชาติของความรู้หรือความจริง(ontology- - ภาวนิยม)</p>	<p>สัจนิยม (realism)</p>	<p>อุดมคติ (idealism)</p>
<p>4. มุมมองความรู้หรือความจริง</p>	<p>ความรู้หรือความจริงมีอยู่ตามธรรมชาติและอยู่นอกตัวคนพร้อมที่จะให้คนค้นพบ - - “Knowledge / reality is out there”, naturally exists, waiting for being discovered และตลอดระยะเวลา 3,000 กว่าปีมานี้ (นับตั้งแต่ 1491 B.C.) Modernism ค้นพบ Cybernetics, Game Theory และ Systems Theory + Empirical Study และ Modernism ก็ภูมิใจกัน นักหนาว่าเป็น Meta, great, grand narrative หรือยิวพิเศษสามารถนำไปบรรยาย อธิบาย และพยากรณ์พฤติกรรมและปรากฏการณ์ได้อย่าง “ กินกะได ทากะได” โดยผ่านการทดสอบด้วยโสตประสาททั้งห้า หรือวิธีเชิงประจักษ์และการปรับปรุงแก้ไขความรู้ ความจริง ก็ทำได้เพียงการ</p>	<p>ความรู้หรือความจริงมีอยู่ในตัวตนของแต่ละบุคคลหรือเป็นสิ่งที่สังคมช่วยกันสร้างขึ้นมา (“Knowledge / reality is in here” inherent in each individual human being, meaning that knowledge / reality is socially constructed, hence no individual or institution is able to monopolize knowledge / reality) ความรู้ความจริงมีอยู่ในตัวตนของทุกๆ คนหรือเป็นสิ่งที่ทุกคนช่วยกันสร้างขึ้นมา ความรู้/ความจริงจึงไม่สามารถจะศึกษาด้วยการรวบรวมข้อเท็จจริงและนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีเชิงประจักษ์ หากแต่ต้องผ่านกระบวนการข้อ-ข้อ-สร้าง (discourse, deconstruction or self reflexivity) และการแก้ไขปรับปรุงความรู้/ความจริงจะ</p>

	ปรับเปลี่ยนของเก่ามาเป็น ของใหม่ (improvement and change) เท่านั้น	กระทำได้โดยนำผลของการรู้- ซ่อม-สร้าง หรือการแปลงรูป เปลี่ยนราก (transformation) จากของเก่ามาเป็นของใหม่
5. หน่วยวิเคราะห์พฤติกรรม และปรากฏการณ์ (units of analysis)	สามารถ บรรยาย อธิบาย และ พยากรณ์ พฤติกรรมหรือ ปรากฏการณ์ได้แค่หนึ่งส่วน สามที่โผล่เหนือน้ำของ iceberg เท่านั้น (direct or conscious behavior) คือ ระดับพฤติกรรม ตรงหรือระดับรู้สำนึกหรือ รู้สึกตัว เช่น เห็นคนกางร่ม เวลาฝนตก ก็ตีความว่าทำไป เพื่อป้องกันมิให้ร่างกายเปียก ปอน – denotation (ความหมายตรง)	สามารถบรรยาย อธิบาย และ พยากรณ์ พฤติกรรมหรือ ปรากฏการณ์ได้อีกสองในสาม ส่วนที่จมอยู่ใต้น้ำของ iceberg คือ หนึ่งส่วนสามตรงกลาง เรียกว่า Structural or subconscious behavior หรือ ระดับจิตใต้สำนึก และอีกหนึ่ง ส่วนสามลึกสุดที่เรียกว่า cultural or unconscious behavior คือระดับวัฒนธรรม หรือไม่รู้สำนึก ยกตัวอย่างเช่น เห็นคนกางร่มเวลาฝนตกจะ ตีความว่าฤดูหนาวได้เปลี่ยนไป แล้ว จากฤดูร้อนเป็นฤดูฝน (connotation) (ความหมาย แฝงหรือเป็นนัยๆ)
6. ระเบียบวิธีวิจัย (methodology / instrumentation)	เชิงประจักษ์ กาลามสูตร (Empirical study: <u>sine ira et studio</u>) การใช้วิธีการทาง วิทยาศาสตร์โดยการทดสอบ ด้วยไสตประสาททั้งห้า	การรู้สร้าง (รู้-ซ่อม-สร้าง): การวิพากษ์: การสะท้อนกลับ จากภายในตัวตน; เกมภาษา (deconstruction; discourse; self- reflexivity; language game)
7. การอุปมาอุปไมย (metaphor; Analogy; equivalent; ersatz;	ไซเบอร์เนติกส์ ทฤษฎีเกม ทฤษฎีระบบ (Cybernetics; Game theory; Systems	สิ่งละอันพันละน้อย(collage) ที่นำมาขยำเข้าด้วยกันโดยวิธี รู้-ซ่อม-สร้าง

<p>quid pro quo)</p>	<p>theory) ซึ่งทั้งสามทฤษฎี ข้างต้นนั้นเป็นกระดูกล้าง lifeblood ของ Modernism ที่ใช้ในการ บรรยาย อธิบาย และพยากรณ์ พฤติกรรมหรือปรากฏการณ์</p>	<p>(deconstruction); ก า ร วิพากษ์ (discourse); การสะท้อนกลับ จากภายในตัวตน (self- reflexivity) มิใช่ผ่าน กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ แบบ Modernism</p>
<p>8. ลักษณะเด่น (Outstanding features) – (8.1 – 8.35)</p>	<p>8.1 เป็นหนึ่งเดียวและเป็น ระบบ (unified and systematic)</p>	<p>8.1 แตกแยก ไม่เป็นระบบ ยุ่ง เหยิง และไม่ต่อเนื่อง (fragmented; unsystematic; chaotic and discontinuity)</p>
	<p>8.2 ยวนใจหรือเกี่ยวกับเรื่อง รักๆ ใคร่ๆ (romanticism; สัญลักษณ์นิยม - - symbolism)</p>	<p>8.2 ข้างเคียงฟิสิกส์ (Para physics); ผลงานเหลวไหล หรือหัวทอก ก้าวหน้า (Dadaism and avant-garde) ในต้นศตวรรษที่ 20 ซึ่งเกิด ก่อน surrealism และใกล้เคียง กับ futurism</p>
	<p>8.3 พฤติกรรมมีวัตถุประสงค์ (purpose) แน่นนอน</p>	<p>8.3 พฤติกรรมไร้วัตถุประสงค์ และมีลักษณะเป็นการแสดง (play) อย่างหนึ่ง</p>
	<p>8.4 ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดจากการ ออกแบบหรือจงใจ (design)</p>	<p>8.4 ทุกสิ่งทุกอย่างเกิดขึ้นโดย บังเอิญ (chance) โดยไม่ได้ ตั้งใจ</p>
	<p>8.5 ระบบมีโครงสร้างสาย บังคับบัญชาตามลำดับชั้น ชัดเจน (hierarchy)</p>	<p>8.5 ระบบมีลักษณะเป็น อนาธิปไตย (anarchy) ไม่มีชื่อ ไม่มีแม่หรือนี้หัวแม่มีอ- นี้หัวก้อย</p>
	<p>8.6 การให้เหตุผลมีลักษณะ ของแม่ (masterly, logos) หรือมีเหตุมีผลในการบรรยาย</p>	<p>8.6 การให้เหตุผลใช้วิธีการจน หมดทุกวิถีทาง แม้กระทั่ง ความเงิบ การละไว้หรือการที่</p>

	อธิบาย และพยากรณ์ พฤติกรรมและปรากฏการณ์	มิได้นำมากล่าว (exhaustion, silence, omission) ถือว่าเป็นเครื่องมือในการบรรยาย อธิบาย และพยากรณ์ พฤติกรรมและปรากฏการณ์
	8.7 ศิลปวัตถุหรือคำพูดที่พูดออกมา (art object, finished word)	8.7 กระบวนการและผลงาน (process and performance)
	8.8 ผู้ศึกษาทำตัวอยู่ห่างจากพฤติกรรมหรือปรากฏการณ์ที่ตนศึกษา เพื่อมิให้มีอคติและมีความเป็นวัตถุวิสัย (distance, leading to objectivity)	8.8 ผู้ศึกษานำตนเองเข้าไปมีส่วนร่วมกับสิ่งที่ตนกำลังศึกษา (participation or participant Observation)
	8.9 เน้นการสร้างหรือสรุปเพื่อหาความคิดรวบยอด (creation, totalization)	8.9 รื้อสร้าง (รื้อ-ซ่อม-สร้าง) ของเก่าและสร้างขึ้นมาใหม่
	8.10 เน้นบทสังเคราะห์ (synthesis)	8.10 เน้นบทแย้ง (antithesis)
	8.11 เน้นสิ่งที่ปรากฏต่อสายตาหรือการมีอยู่ (presence)	8.11 เน้นสิ่งที่ไม่ปรากฏต่อสายตาและขาดหายไป (absence)
	8.12 เน้นความเป็นศูนย์กลางหรือจุดตรงกลางที่สำคัญกว่าส่วนอื่น(centering)	8.12 เน้นการกระจัดกระจายหรือการไม่มีศูนย์กลางที่สำคัญกว่าส่วนอื่น(dispersal, decentering)
	8.13 เน้นประเภทสกุลหรือแม่แบบและขอบเขตของผลงาน (genre, boundary)	8.13 เน้นตัวบทและระหว่างตัวบท (text and intertext)
	8.14 เน้นความหมายของคำ (semantics)	8.14 เน้นโวหาร (rhetoric)
	8.15 เน้นกระบวนการทัศน์	8.15 เน้นการสร้างประโยค

	(paradigm)	(syntagm)
	8.16 เน้นกฎของความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล (hypotaxis)	8.16 เน้นกฎแห่งความข้างเคียง (parataxis)
	8.17 เน้นการอุปมาอุปไมย (metaphor, analogy, equivalent, ersatz, <u>quid pro quo</u>)	8.17 เน้นการเรียกขานโดยใช้ชื่อแทน เช่น เรียกภรรยาว่า “แม่้ายแดง”
	8.18 เน้นการคัดสรร แยกประเภท (selection, classification)	8.18 เน้นการนำมาผนวกเข้าด้วยกัน (combination)
	8.19 เน้นความลึก (depth)	8.19 เน้นพื้นผิว (surface)
	8.20 เน้นการตีความ (interpretation)	8.20 ไม่เน้นหรือต่อต้านการตีความ (against interpretation)
	8.21 ให้ความสำคัญแก่กรรมหรือปัจจัยที่ถูกให้ความหมาย (signified or object)	8.21 ให้ความสำคัญแก่องค์ประธานหรือปัจจัยที่ให้ความหมาย (signified or subject)
	8.22 เน้นการอ่านที่พยายามถอดรหัสของตัวบท (text) หรือสิ่งที่ถูกเขียนหรือให้ความสำคัญแก่ผู้เขียน (author, <u>lisible or readerly</u>)	8.22 เน้นการอ่านที่ไม่พยายามถอดรหัสของตัวบทหรือสิ่งที่ถูกเขียนหรือให้ความสำคัญแก่ผู้อ่าน (scriptable or <u>writerly</u>)
	8.23 มีลักษณะเป็นประวัติศาสตร์ที่ยิ่งใหญ่ (grande histories) เช่น สงครามโลก (World War)	8.23 มีลักษณะเป็นประวัติศาสตร์เล็กๆ (petite histories) เช่น สงครามย่อยๆ (battles)
	8.24 เน้นการพรรณนา (narrative)	8.24 ต่อต้านการพรรณนา (anti - narrative)
	8.25 เน้นรหัสหลัก (master	8.25 เน้นคำพูดแต่ละครั้ง

	code)	(idiolect)
	8.26 เน้นอาการหรือสาเหตุ (symptom)	8.26 เน้นความปรารถนา (desire)
	8.27 เน้นประเภทหรือรูปแบบ (type or genre)	8.27 เน้นการกลายพันธุ์หรือ เปลี่ยนรูปร่าง (mutant)
	8.28 เน้นภาพลักษณ์ของ อวัยวะเพศชาย (phallic, genital) หรือ เพศ (sex)	8.28 เน้นสิ่งที่ปรากฏให้เห็นที่ หลากหลาย นอกเหนือไปจาก ภาพลักษณ์ของอวัยวะเพศ ชาย (polymorphous) หรือ เพศ สภาพ (gender)
	8.29 ให้ความสำคัญแก่โรค ประสาท อารมณ์หลอน (paranoid)	8.29 ให้ความสำคัญแก่โรคจิต เสื่อม เก็บตัว (schizophrenia)
	8.30 เน้นบ่อเกิด สาเหตุ (origin, cause)	8.30 เน้นความแตกต่างที่ เกิดขึ้นไม่เพียงแต่จากบ่อเกิด และสาเหตุเท่านั้น (differ) แต่ ยังเลยไปถึงการห่วงเหนียว ความหมายด้วย - - differ - - diffe'rance = to differ + to defer
	8.31 เน้นพระเจ้า (God, The Father)	8.31 เน้นวิญญาณ (The Holy Ghost)
	8.32 เน้นอภิปรัชญา (metaphysics)	8.32 เน้นการประชดประชัน ถากถาง (irony)
	8.34 เน้นความเหนือกว่า ล้น เหลือเกิน (transcendence)	8.34 เน้นสิ่งที่มีอยู่ทุกหนแห่ง หรือสิ่งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ (immanence)
	8.35 ให้ความสำคัญแก่ ความหมายตรง (denotation)	8.35 ให้ความสำคัญแก่ ความหมายแฝงหรือความนัย (connotation)

จากตารางเปรียบเทียบข้างต้นจะเห็นได้ว่า Modernism และ Postmodernism ดูเหมือนจะอยู่คนละขั้วและแตกต่างกันเกือบ 360 องศา ทั้งในแง่กรอบแนวความคิด ระเบียบวิธีวิจัย ผลวิจัย และอรรถประโยชน์ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่ารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ไทยกำลังอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านระหว่าง Modernism และ Postmodernism ฉะนั้น รัฐศาสตร์ 60 ปี จะต้องตัดสินใจว่าจะเลือกสำนักไหนเป็นแนวทางในการบรรยาย อธิบาย และพยากรณ์ พฤติกรรมและปรากฏการณ์ หรือจะเลือกทั้งสองสำนักก็ได้

อย่างไรก็ดี ในการศึกษา Postmodernism นั้น จำเป็นจะต้องศึกษากรอบแนวความคิด ระเบียบวิธีวิจัย ผลวิจัย และอรรถประโยชน์ของสำนักที่เป็นหมุดเชื่อมระหว่าง Modernism และ Postmodernism ด้วย เช่น ปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) ของ E. Husserl อุดมคติภาวะนิยม (Existentialism) ของ M. Heidegger, J-P Sartre; ทฤษฎีวิพากษ์ (Critical Theory) ของ The Frankfurt School - - T.W. Adorno, M. Horkheimer, J. Habermas, L. Wittgenstein, F. Nietzsche และ David Marcey; โครงสร้างนิยม (Structuralism) ของ Ferdinand de Saussure, C.S. Peirce, Claude Le'vi-Strauss, Roland Barthes (เป็นทั้ง Structuralism และ Poststructuralism) ส่วน ภายหลังสมัยใหม่ (Postmodernism) โดยตรง ได้แก่ ผลงานของ Michel Foucault, Jacques Derrida, Jean Baudrillard และ Jacques Lacon

นักวิชาการไทยที่กำลัง “turn to Postmodernism” ก็มีอยู่หลายคนด้วยกัน เช่น ไชยวัฒน์ เจริญสินโอฬาร อัมพร อารังลักษณ์ ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ สุวรรณนา สถาอานันท์ ไชยันต์ ไชยพร นิธิ เอียวศรีวงศ์ จันทน์ เจริญศรี ธีรยุทธ บุญมี สมศรี นาคจำรัสศรี เสนาะ เจริญพร ชลธิชา สัตยาวัฒนา ชลาศัย กันมินทร์ อภิญา เพ็องฟูสกุล พรใจ ลีทองอิน และอาจรวมถึงผู้เขียนด้วยก็ได้

*****